

ارتباط بین سواد اطلاعاتی و هوش هیجانی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی گلستان*

سعید صفاریان همدانی^۱، فرشیده ضامنی^۱، زهرا مقدم^۲، ناصر بهنام پور^۳، نویساسادات سیدقاسمی^۴،
فرهاد تربتی نژاد^۵

مقاله پژوهشی

چکیده

مقدمه: مأموریت اصلی مؤسسات آموزش عالی، تربیت یادگیرندگان مادام‌العمر است. سواد اطلاعاتی کلید اصلی یادگیری مادام‌العمر می‌باشد. گسترش و استفاده از مهارت‌های هوش هیجانی توانایی‌های مهمی را ارائه می‌دهند که بر بسیاری از موضوعات تاثیر می‌گذارد. لذا مطالعه حاضر با هدف مشخص نمودن رابطه بین سواد اطلاعاتی و هوش هیجانی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی گلستان طراحی گردید.

روش بررسی: پژوهش حاضر به صورت توصیفی با رویکرد همبستگی بر روی ۴۲۰ نفر از دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی گلستان در سال ۱۳۹۲ که با روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای انتخاب شده بودند، صورت گرفت. ابزار پژوهش پرسشنامه سواد اطلاعاتی و هوش هیجانی بود، روایی و پایایی پرسشنامه‌ها مورد تأیید قرار گرفت، ضریب آلفای کرونباخ پرسشنامه سواد اطلاعاتی (۰/۷۸) و هوش هیجانی (۰/۸۳) بدست آمد. داده‌ها به صورت آمار توصیفی (فراوانی، درصد فراوانی و میانگین) و آمار تحلیلی (آزمون همبستگی Spearman & Kendall's Tau) در سطح معنی‌داری $P > 0/05$ با نرم‌افزار آماری SPSS نسخه ۱۸ تجزیه و تحلیل شد.

یافته‌ها: نتایج نشان داد که بین سواد اطلاعاتی و هوش هیجانی، همبستگی آماری معنی‌داری ($r=0/109, P=0/028$) وجود داشت، نتایج نشان داد که در زمینه ماهیت و گستره سواد اطلاعاتی و هوش هیجانی ارتباط معنی‌داری ($r=0/137, P=0/005$) وجود داشت. اما در زمینه استفاده از اطلاعات به شکل مؤثر و کارآمد، ارزیابی منتقدانه اطلاعات، استفاده اطلاعات به منظور خاص، موضوعات علوم اجتماعی مربوط به اطلاعات و هوش هیجانی رابطه‌ای وجود نداشت.

نتیجه‌گیری: در این مطالعه سواد اطلاعاتی دانشجویان با هوش هیجانی رابطه دارد. نقش ارتباطات در دستیابی به اطلاعات بسیار مهم است، با توجه به اهمیت سواد اطلاعاتی و نقش ارتباطات در ارتقاء آن، در جهت بهبود سواد اطلاعاتی و هوش هیجانی، برنامه‌ریزی‌های بهتری بایستی صورت پذیرد.

واژه‌های کلیدی: سواد اطلاعاتی؛ هوش هیجانی؛ دانشجویان پزشکی؛ دانشگاه‌ها

پذیرش مقاله: ۹۲/۹/۲۳

اصلاح نهایی: ۹۲/۹/۲۳

دریافت مقاله: ۹۲/۲/۳۱

ارجاع: صفاریان همدانی سعید، ضامنی فرشید، مقدم زهرا، بهنام پور ناصر، سیدقاسمی نویساسادات، تربتی نژاد فرهاد. **ارتباط بین سواد اطلاعاتی و هوش هیجانی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی گلستان.** مدیریت اطلاعات سلامت ۱۳۹۳؛ ۱۱(۴): ۴۴۳-۴۵۳.

*- این مقاله حاصل پایان نامه دانشجویی مقطع کارشناسی ارشد می‌باشد.

۱- استادیار، مدیریت آموزشی، دانشگاه آزاد واحد ساری، ساری، ایران

۲- کارشناسی ارشد تکنولوژی آموزشی، گروه بهداشت عمومی دانشگاه علوم پزشکی گلستان، گرگان، ایران (نویسنده مسؤول)

Email: moghaddam_79@yahoo.com

۳- دانشجوی دکتری آمار زیستی، دانشگاه علوم پزشکی گلستان، گرگان، ایران

۴- کارشناسی ارشد، آمار زیستی، دانشگاه علوم پزشکی گلستان، گرگان، ایران

۵- دانشجوی کارشناسی ارشد، برنامه‌ریزی درسی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی گلستان، گرگان، ایران

مقدمه

سواد اطلاعاتی Information Literacy به عنوان مجموعه‌ای از مهارت‌ها به منظور شناسایی درست منابع اطلاعاتی، دسترسی به آن‌ها و همچنین توانایی استفاده هدفمند از آن‌ها، وسیله و ابزاری است، جهت توانمندسازی فردی دانشجویان به سبب ماهیت کار و ارتباط گسترده با منابع اطلاعاتی و تکنولوژی‌های اطلاعاتی و ارتباطی و برای این منظور دانشجویان نیازمند کسب مهارت‌های لازم در زمینه سواد اطلاعاتی هستند و این نوع سواد، کلید یادگیری مادام العمر است (۱). در ایران از اواسط دهه ۱۳۷۰ شمسی تقریباً ۲۱ سال پس از طرح مبحث سواد اطلاعاتی در دنیا توسط Zurkowski در سال ۱۹۷۴ میلادی، شاهد طرح این بحث و انتشار آثار گوناگونی در این زمینه هستیم. گفتنی است، انتشار آثاری در زمینه آموزش کتابخانه‌ای، به اوایل دهه ۱۳۶۰ شمسی برمی‌گردد (۲).

در اکثر تعاریف از سواد اطلاعاتی به معنای توانایی در اتخاذ رفتار اطلاع‌یابی مناسب و به منظور شناسایی اطلاعات مورد نیاز برای تأمین نیازهای اطلاعاتی است به طوری که دسترسی به اطلاعات مورد نظر به استفاده صحیح اخلاقی و موثر از اطلاعات در جامعه منجر شود. با توجه به تعریف سواد اطلاعاتی، با سواد اطلاعاتی، کسی است که آموخته باشد چگونه بیاموزد، ارزش اطلاعات را تشخیص بدهد و وقتی برای حل مشکلی به اطلاعات نیازمند است، توانایی پیدا کردن و تحلیل آنها را داشته و قادر باشند محتوای اطلاعات را با دید انتقادی ارزیابی کند، همچنین استفاده از محتوای اطلاعاتی را به درستی و با مهارت انجام دهد و از طرفی، توانایی ایجاد محتوای کیفی را نیز داشته و دسترسی به اطلاعات و استفاده بهینه از آن را از جنبه‌های اخلاقی و حقوقی مورد توجه قرار دهد (۳).

یکی از اهداف اصلی هر آموزشی این است که به فراگیر بیاموزد اطلاعات مورد نیاز را چگونه شناسایی کند، مکان آن را بیابد و آن را سازماندهی کند و در نتیجه آن اطلاعات را به شیوه‌ای روشن و موثر ارائه دهد (۴).

در صورتی برنامه‌های سواد اطلاعاتی می‌توانند کارایی لازم را برای فراگیران داشته باشند که هرچه بیشتر به تفاوت‌های فردی، از جمله نیازهای اطلاعاتی خاص فراگیران توجه کرده و برنامه‌ها و محورهای مورد توجه آنها در قالب نیازهای شرکت کنندگان طراحی و اجرا گردد، یکی از تفاوت‌های فردی که می‌توان نام برد هوش هیجانی است که در هر فردی متفاوت از دیگری می‌باشد.

امروزه یکی از رویکردهای نوینی که در امر آموزش و ارتباطات مورد بهره‌گیری قرار می‌گیرد، تکیه بر روش‌های روانشناسانه است. این شیوه اثربخش، می‌تواند دانشجویان را در فعالیت‌های تخصصی پشتیبانی نماید. در این راستا هوش هیجانی Emotional Intelligence می‌تواند زمینه‌ای مناسب برای ساختن محیطی مطلوب برای یادگیری و برقراری ارتباط موثر باشد تا به وسیله آن دانشجویان بتوانند، آزادانه نیازهای اطلاعاتی و انتظارات خود را برای کسب دانش در محیط‌های دانشگاهی برآورد نمایند (۵).

Broadly می‌گوید هوش هیجانی، یک مقیاس توانایی شخص، برای فهمیدن احساسات دیگران و همراه شدن با احساسات آنهاست، Cooper نیز هوش هیجانی را اینگونه تعریف می‌کند: توانایی احساس، ادراک و کاربرد موثر قدرت و تیزهوشی احساسات به عنوان یک منبع انرژی، اطلاع، وابستگی و تاثیر شخصی (۶).

یاراحمدی و همکاران در پژوهشی با عنوان بررسی رابطه سواد اطلاعاتی با هوش هیجانی در دانشجویان تحصیلات تکمیلی کرمانشاه، نشان داد که بین میزان ماهیت و گسترده اطلاعات مورد نیاز و توانایی دستیابی به شکل اطلاعات و توانایی ارزیابی منتقدانه و توانایی استفاده اطلاعات به منظور خاص و مسایل اقتصادی و اجتماعی و همچنین رشته تحصیلی با هوش هیجانی ارتباط معنی‌دار وجود داشت، ولی بین جنسیت و ارتباط سواد اطلاعاتی با هوش هیجانی ارتباط معنی‌داری یافت نشد (۷).

یوسفی به بررسی رابطه بین هوش هیجانی و مهارت‌های ارتباطی دانشجویان که در تهران پرداخت و نشان داد هوش

در مورد یک شخص یا یک موقعیت ترسیم می‌کند پاسخ‌های هیجانی سازش یافته‌ای بدهد. افراد در این مهارت‌ها باهم متفاوت‌اند، دیگر افراد در توانایی تشخیص احساسات خود و دیگران، نظم بخشیدن به آن‌ها و توانایی استفاده از اطلاعات هیجانی برای برانگیختن یک رفتار سازش یافته باهم تفاوت دارند (۱۱).

هر ساله دانشجویان زیادی وارد عرصه علم‌آموزی می‌شوند و با پیشرفت روزانه علم این گروه نیازمند به روزآوری اطلاعات و توانایی استفاده درست از اطلاعات می‌باشند، همچنین بایستی توانایی تشخیص کارآمدی و ناکارآمدی اطلاعات را داشته باشند، از سویی آنان در محیط‌های دانشگاهی که محیطی اجتماعی است نیاز به همفکری و همراهی با یکدیگر دارند تا بتوانند از اطلاعات استفاده درست ببرند و توانایی ارتقا خویش در ارزیابی اطلاعات را داشته باشند، لذا پژوهشگر بر آن است تا به تعیین رابطه بین سواد اطلاعاتی و هوش هیجانی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی گلستان بپردازد.

روش بررسی

این پژوهش به صورت توصیفی با رویکرد همبستگی که در سال ۱۳۹۲ در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی گلستان صورت گرفت. با عنایت به آمار در دسترس دانشگاه، حجم نمونه با روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای به میزان ۴۲۰ نفر از دانشکده‌ها بر اساس فرمول کوکران انتخاب گردید:

$$N = \frac{(Z_{\alpha/2})^2 \sigma^2}{d^2}$$

ابزار پژوهش شامل پرسش‌نامه‌ای متشکل از سه بخش بود، بخش اول، به بررسی مشخصات جمعیت‌شناختی دانشجویان می‌پرداخت، بخش دوم، شامل سؤال‌های مربوط به سواد اطلاعاتی که بر اساس پرسش‌نامه سنجش سواد اطلاعاتی سیامک و داورپناه (سال ۱۳۸۸ شمسی) تدوین شده بود، روایی آن تأیید و پایایی آن را با ضریب Alpha Cronbach ۰/۸۴ بدست آورده بودند (۱۲)، در این پژوهش به دلیل بررسی دو متغیر سواد اطلاعاتی و هوش هیجانی، به منظور پیشگیری از خستگی دانشجویان در پاسخ‌دهی، با توجه

هیجانی با مهارت‌های ارتباطی رابطه مثبت دارد. همچنین یافته‌ها این نکته را نیز آشکار کردند که تفاوت‌های جنسیتی در هوش هیجانی و مهارت‌های ارتباطی، معنی‌دار نیستند (۸). اسمیت در سال ۲۰۰۹ در مطالعه مروری با بررسی ۳۹ مقاله در دانشگاه آلبرتا کانادا بیان داشت که هوش هیجانی بر کیفیت یادگیری دانشجویان، توانایی تصمیم‌گیری خلاق، عملکرد در وضعیت‌های بحرانی، کیفیت مراقبت از بیماران و عواقب بیماری بیماران تأثیرگذار است (۹).

بسیاری از دانشجویان توانایی برقراری ارتباط با دیگران را ندارند و نمی‌توانند به خوبی از قابلیت‌های عاطفی خود بهره بگیرند و رابطه‌ای اثر بخش و سازنده داشته باشند، از طرفی هر دانشجویی نیاز به اطلاعات خاص خود دارد که می‌تواند ساده یا پیچیده باشد. هوش هیجانی مفهومی بر اساس هیجان‌ها و هوش اجتماعی است که هر دو از عوامل مهم و تأثیرگذار در رفتارها و ارتباطات هستند (۵).

از آنجایی که پژوهش، یکی از اساسی‌ترین فعالیت‌ها در دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی است، لذا لازم است دانشجویان که یکی از ارکان رشد علمی هستند، از توانایی‌های لازم برای تولید علمی بهره‌مند باشند و این امر در سایه داشتن سواد اطلاعاتی سرعت بیشتری می‌یابد.

افراد سالم سرمایه اصلی هر جامعه هستند و ضرورت توجه به مسأله سواد اطلاعاتی دانشجویان در حوزه پزشکی از این جهت است که علم پزشکی و علوم وابسته به آن، با سلامت جسم و روح افراد جامعه در ارتباط است. به علاوه، امروزه پیشرفت در زمینه‌های مختلف پزشکی آن قدر سریع است که عدم اطلاع از یافته‌های جدید پزشکی، می‌تواند برای جامعه بسیار پرهزینه باشد. در صورت عدم برخورداری دانشجویان از دانش و مهارت‌های لازم برای تشخیص نیاز واقعی اطلاعاتی خود، مکان‌یابی اطلاعات، جست و جوی اطلاعات، بازیابی و در نهایت استفاده از اطلاعات و آرایه نتایج آن به جامعه، هم خود و هم جامعه متضرر خواهند شد (۱۰). موفقیت در زندگی بسته به این است که فرد بتواند به تجارب هیجانی خود و دیگران بیندیشد و متقابلاً قادر باشد به استدلال‌هایی که عقل

پرستاری و مامایی و دندان پزشکی با حضور پژوهشگر توزیع شد و با رضایت دانشجویان پرسش‌نامه‌ها تکمیل و در همان مکان جمع‌آوری شد، بعد از جمع‌آوری داده‌ها، تجزیه و تحلیل داده‌ها با نرم افزار SPSS نسخه ۱۸ و در تحلیل توصیفی درصد فراوانی، میانگین و انحراف معیار و در تحلیل استنباطی با توجه به غیر پارامتریک بودن داده‌ها از آزمون‌های همبستگی Kendall's Tau و Spearman استفاده گردید.

یافته‌ها

با توجه به در نظر گرفتن ریزش احتمالی، تعداد ۴۸۰ پرسش‌نامه در بین دانشجویان توزیع گردید و در نهایت از ۴۲۰ دانشجوی شرکت کننده در این پژوهش، دانشجویان دختر ۲۷۱ نفر (۶۵/۵ درصد) بیشترین فراوانی را داشتند. ۳۷۶ نفر از دانشجویان (۸۹/۵ درصد) مجرد و بیشترین فراوانی را داشتند، از بین ۱۰ رشته تحصیلی مورد پژوهش، بیشترین دانشجویان مربوط به رشته پزشکی ۱۰۹ نفر (۲۶ درصد) و کمترین آنها رشته پروتز دندان ۲۲ نفر (۵/۲ درصد) بودند. نتایج نشان داد بین توانایی تشخیص ماهیت و گستره اطلاعات با هوش هیجانی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی گلستان ارتباط آماری معنی‌داری یافت شد ($r=0/137, p=0/005$).

نتایج حاصل از این مطالعه نشان داد که بین استفاده از سواد اطلاعاتی به شکل مؤثر و کارآمد با هوش هیجانی دانشجویان ارتباط معنی‌داری وجود نداشت. نتایج نشان داد که بین ارزیابی منتقدانه اطلاعات با هوش هیجانی دانشجویان همبستگی وجود داشت که معنی‌دار نبود. نتایج پژوهش بیان داشت که بین استفاده اطلاعات به منظور خاص با هوش هیجانی دانشجویان رابطه آماری منفی وجود داشت، این رابطه معنی‌دار نبود. همچنین نتایج نشان داد که بین مسایل اجتماعی، اقتصادی و حقوقی مربوط به اطلاعات از نظر اخلاقی و قانونی با هوش هیجانی دانشجویان، همبستگی حاصل شد، که رابطه معنی‌داری یافت نشد. نتایج ذکر شده در جدول ۱ نشان داده شده است.

به تعداد زیاد سؤال‌های پرسش‌نامه سواد اطلاعاتی یاد شده، از تعداد سؤال‌های پرسش‌نامه سواد اطلاعاتی کاسته شد، سؤال‌ها بر اساس فرضیه‌های در نظر گرفته در این مطالعه، شامل تشخیص ماهیت و گستره اطلاعات، استفاده از اطلاعات به شکل کارآمد، ارزیابی منتقدانه اطلاعات، استفاده از اطلاعات به منظور خاص، استفاده از موضوعات اخلاقی، اقتصادی و اجتماعی مربوط اطلاعات، انتخاب گردید، روایی صوری و محتوایی آن به تأیید متخصصین رسید و پایایی آن مجدد بررسی و آلفای کرونباخ آن ۰/۷۸ بدست آمد. تعداد سؤال‌های این پرسش‌نامه ۲۵ سؤال بود و نحوه نمره‌گذاری آن به صورت بسته بود، به هر پاسخ درست مربوط به سؤال‌های یک یا چند گزینه‌ای نمره ۱ (یک) داده شد. بدین ترتیب، اگر پاسخگو به سؤالی با یک گزینه صحیح، پاسخ درست می‌داد، نمره ۱ (یک) و اگر به سؤالی با چند گزینه صحیح، مثلاً سؤالی که سه گزینه صحیح داشت، پاسخ صحیح می‌داد، نمره ۳ (سه) می‌گرفت. برای ارزیابی سواد اطلاعاتی دانشجویان مجموع نمرات برای پرسش‌نامه پاسخ داده توسط دانشجو در نظر گرفته شد. دامنه نمرات حاصل از پرسش‌نامه بین ۰-۴۳ بود.

بخش سوم پرسش‌نامه: ارزیابی هوش هیجانی بود که بر اساس آزمون Brad Barry & Greaves صورت گرفت، این آزمون دارای ۲۸ ماده است که به ۵ مقیاس هوش هیجانی کلی، خودآگاهی، خودمدیریتی، آگاهی اجتماعی و مدیریت روابط، تقسیم شده بود. شیوه نمره‌گذاری آزمون با استفاده از مقیاس ۶ نقطه‌ای از ۱ تا ۶ انجام شد. جمع نمراتی که آزمودنی در هر یک از سؤالات کسب می‌کرد، نمره کل آزمون را تشکیل می‌داد و دامنه نمرات دانشجویان بر اساس پرسش‌نامه بین ۱۶۸-۲۸ محاسبه شده بود. روایی این پرسش‌نامه نیز در مطالعات ایرانی مورد تأیید قرار گرفت و پایایی آن نیز با ضریب Alpha Cronbach ۰/۸۳ تأیید شده بود (۱۳). جهت جمع‌آوری اطلاعات، پرسش‌نامه‌ها در کلاس درس در دانشکده‌های پزشکی، پیراپزشکی و بهداشت،

جدول ۱: رابطه بین ویژگی‌های سواد اطلاعاتی با هوش هیجانی جامعه مورد پژوهش

معنی داری (p)	همبستگی اسپیرمن (r)	هوش هیجانی ویژگی مورد بررسی
۰/۰۰۵	۰/۱۳۸	تشخیص ماهیت و گستره اطلاعات
۰/۰۷۴	۰/۰۸۸	استفاده از اطلاعات به شکل کارآمد
۰/۰۵۸	۰/۰۹۴	ارزیابی منتقدانه اطلاعات
۰/۶۷۹	-۰/۰۲۱	استفاده از اطلاعات به منظور خاص
۰/۲۴۳	۰/۰۵۸	استفاده از موضوعات علوم اجتماعی مربوط اطلاعات

*سطح معنی داری ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

نتایج نشان داد که رابطه بین ۵ ویژگی در نظر گرفته برای سواد اطلاعاتی در این مطالعه، بر اساس جنسیت، ارتباط معنی‌داری بین ویژگی اول (تشخیص ماهیت و گستره اطلاعات) با هوش هیجانی در مردان (جدول ۲) وجود دارد ($t=0/231, p=0/005$) و همچنین بین ویژگی دوم (استفاده از اطلاعات به شکل کارآمد) با هوش هیجانی در مردان نیز ارتباط معنی‌داری یافت شد ($t=0/251, p=0/002$)، ولی ارتباط معنی‌داری بین ویژگی‌های سواد اطلاعاتی با هوش هیجانی در زنان حاصل نشد.

جدول ۲: ارتباط بین سواد اطلاعاتی با هوش هیجانی بر حسب جنسیت جامعه مورد پژوهش

معنی داری (p)	همبستگی اسپیرمن (r)	رابطه سواد اطلاعاتی با هوش هیجانی	جنسیت
۰/۰۰۵	۰/۲۳۱	تشخیص ماهیت و گستره اطلاعات	مرد
۰/۰۰۲	۰/۲۵۱	استفاده از اطلاعات به شکل کارآمد	
۰/۰۸۲	۰/۱۴۴	ارزیابی منتقدانه اطلاعات	
۰/۳۶۸	۰/۰۷۵	استفاده از اطلاعات به منظور خاص	
۰/۱۰۹	۰/۱۳۳	استفاده از موضوعات علوم اجتماعی مربوط اطلاعات	
۰/۱۴۶	۰/۹۰	تشخیص ماهیت و گستره اطلاعات	زن
۰/۸۵	-۰/۱۲	استفاده از اطلاعات به شکل کارآمد	
۰/۲۸	۰/۰۶۷	ارزیابی منتقدانه اطلاعات	
۰/۲۰۶	-۰/۷۸	استفاده از اطلاعات به منظور خاص	
۰/۸۶	۰/۰۱	استفاده از موضوعات علوم اجتماعی مربوط اطلاعات	

*سطح معنی داری ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

نتایج نشان داد که بطور کلی سواد اطلاعاتی و هوش هیجانی دانشجویان همبستگی معنی‌داری داشت ($P=0/028$). نتایج نشان داد که با توجه به پاسخ دانشجویان نمره کسب شده برای سواد اطلاعاتی توسط دانشجویان $5/6 \pm$ ۱۶/۶۶ بدست آمد که از میانگین مورد انتظار کمتر بود و همچنین میانگین نمره هوش هیجانی که دانشجویان بر اساس پرسش‌نامه کسب نمودند از میانگین پرسش‌نامه بالاتر بود (جدول ۴).

نتایج نشان داد که بین ویژگی‌های سواد اطلاعاتی و هوش هیجانی بر حسب مقطع تحصیلی دانشجویان مورد بررسی، در

نتایج نشان داد که در بررسی رابطه بین ویژگی‌های سواد اطلاعاتی با هوش هیجانی بر اساس رشته‌های تحصیلی (جدول ۳)، بین ویژگی اول سواد اطلاعاتی (ماهیت و گستره اطلاعات) با هوش هیجانی در دانشجویان رشته پزشکی، همبستگی آماری معنی‌داری یافت شد ($t=0/211, P=0/030$) و همچنین در دانشجویان رشته اتاق عمل نیز بین ویژگی اول سواد اطلاعاتی (ماهیت و گستره اطلاعات) با هوش هیجانی ($t=0/417, P=0/022$) و ویژگی سوم سواد اطلاعاتی (ارزیابی منتقدانه اطلاعات) با هوش هیجانی ($P=0/027$)، ($t=0/404$) همبستگی آماری معنی‌داری بدست آمد.

و در سایر مولفه‌های مورد نظر برای سواد اطلاعاتی در این پژوهش، ارزیابی منتقدانه اطلاعات، استفاده از اطلاعات به منظور خاص، استفاده از موضوعات علوم اجتماعی مربوط اطلاعات و هوش هیجانی در سایر مقاطع همبستگی معنی‌داری یافت نشد.

مقطع کارشناسی پیوسته بین ویژگی اول سواد اطلاعاتی (تشخیص ماهیت و گستره اطلاعات) و هوش هیجانی ارتباط معنی‌داری وجود داشت ($r=0/109$, $P=0/023$) و همچنین ارتباط نزدیک به معنی‌داری بین ویژگی دوم سواد اطلاعاتی (اطلاعات به شکل کارآمد) و هوش هیجانی، در دانشجویان مقطع دکتری عمومی یافت شد ($r=0/173$, $P=0/053$).

جدول ۳: ارتباط بین سواد اطلاعاتی با هوش هیجانی بر حسب رشته تحصیلی جامعه مورد پژوهش

پروتز دندان	بهداشت عمومی	بهداشت محیط	هوشبری	اتاق عمل	علوم آزمایشگاهی	مامایی	پرستاری	دندان پزشکی	پزشکی	رشته تحصیلی مولفه‌ها
-0/193	0/010	0/111	0/271	0/416	0/252	0/221	0/061	-0/230	0/211	رابطه مولفه اول سواد اطلاعاتی (تشخیص ماهیت و گستره اطلاعات) و هوش هیجانی
0/390	0/956	0/622	0/127	0/022	0/117	0/155	0/668	0/230	0/030	رابطه مولفه دوم سواد اطلاعاتی (استفاده از اطلاعات به شکل کارآمد) و هوش هیجانی
-0/167	-0/042	0/39	0/305	0/261	0/177	-0/242	0/053	0/043	0/130	رابطه مولفه سوم سواد اطلاعاتی (ارزیابی منتقدانه اطلاعات) و هوش هیجانی
0/458	0/821	0/073	0/084	0/163	0/274	0/118	0/710	0/824	0/183	رابطه مولفه چهارم سواد اطلاعاتی (استفاده از اطلاعات به منظور خاص) و هوش هیجانی
-0/123	0/069	0/217	0/165	0/404	0/176	0/268	-0/013	-0/049	0/065	رابطه مولفه پنجم سواد اطلاعاتی (اجتماعی مربوط اطلاعات) و هوش هیجانی
0/585	0/713	0/332	0/360	0/027	0/277	0/083	0/928	0/802	0/509	رابطه مولفه ششم سواد اطلاعاتی (استفاده از موضوعات علوم اجتماعی مربوط اطلاعات) و هوش هیجانی
-0/349	-0/223	-0/363	0/277	-0/046	0/203	-0/021	-0/148	-0/054	0/067	رابطه مولفه هفتم سواد اطلاعاتی (استفاده از موضوعات علوم اجتماعی مربوط اطلاعات) و هوش هیجانی
0/112	0/229	0/097	0/119	0/808	0/209	0/892	0/295	0/783	0/493	رابطه مولفه هشتم سواد اطلاعاتی (استفاده از موضوعات علوم اجتماعی مربوط اطلاعات) و هوش هیجانی
0/251	0/153	0/049	0/126	0/170	0/173	-0/099	-0/067	-0/031	0/031	رابطه مولفه نهم سواد اطلاعاتی (استفاده از موضوعات علوم اجتماعی مربوط اطلاعات) و هوش هیجانی
0/260	0/411	0/829	0/483	0/370	0/287	0/527	0/637	0/874	0/754	رابطه مولفه دهم سواد اطلاعاتی (استفاده از موضوعات علوم اجتماعی مربوط اطلاعات) و هوش هیجانی

*سطح معنی‌داری 0/05 در نظر گرفته شد.

جدول ۴: توصیف وضعیت سواد اطلاعاتی و هوش هیجانی در جامعه مورد پژوهش

متغیر مورد بررسی	میانگین و انحراف معیار	حداقل نمره کسب شده توسط دانشجویان	حداکثر نمره کسب شده توسط دانشجویان	دامنه نمرات
هوش هیجانی	۱۱۲/۵۸ ± ۱۳/۱۱	۷۴	۱۴۷	۲۸-۱۶۸
سواد اطلاعاتی	۱۶/۶۶ ± ۵/۶	۴	۳۰	۰-۴۳

هم‌راستا بود (۷) و محققین دیگر نیز بین سواد اطلاعاتی و یا هوش هیجانی با متغیرهای مورد نظر خویش به ارتباط معنی‌داری دست یافتند (۸،۹،۱۸،۱۹). می‌توان گفت که دانشجویان با سواد اطلاعاتی خوب دارای هوش هیجانی مناسب در ارتباط با دیگران به دریافت اطلاعات مورد نیاز خویش و استفاده از آن پرداخته و با شناخت بهتر روابط بین خود و دیگران قادر به بحث و گفتگو و تبادل اطلاعات می‌باشند. بر اساس تعریف هوش هیجانی می‌توان گفت که افزایش کنترل هیجانات، احساسات و عواطف، احتمالاً می‌تواند منجر به شناخت واقعیات امور و شناخت صحیح راه حل‌ها برای برخورد با وقایع شود. بدین ترتیب زمینه برای بروز عملکرد صحیح و مطلوب فراهم خواهد شد.

نتایج پژوهش حاضر مبنی بر وجود ارتباط بین میزان ماهیت و گسترده اطلاعات مورد نیاز و هوش هیجانی بود که مطالعات دیگر نیز این نتیجه را تأیید کرده بودند (۷)، دانشجویان با برخورداری از هوش هیجانی مناسب، توانایی شرکت در بحث‌های کلاسی، مصاحبت با همکلاسی‌های خود و همچنین با شرکت در بحث‌های الکترونیکی (اتاق‌های گفتگو و شبکه‌های مجازی اجتماعی)، اطلاعات مورد نیاز خود را شناسایی کنند. ولی با نتایج مطالعات دیگر که دانشجویان در تشخیص نیاز به اطلاعات در سطحی پایین‌تر از حد متوسط بودند، همخوانی ندارد (۲۰).

در زمینه ارتباط بین استفاده از سواد اطلاعاتی به شکل مؤثر و کارآمد، ارزیابی منتقدانه اطلاعات، استفاده اطلاعات به منظور خاص و مسایل اجتماعی، اقتصادی و حقوقی مربوط به اطلاعات از نظر اخلاقی، قانونی و هوش هیجانی دانشجویان ارتباط آماری معنی‌داری پیدا نشد که مطالعات دیگر با نتیجه پژوهش حاضر همخوانی ندارد (۲۰، ۷)، بر اساس نتایج می‌توان اظهار داشت که دانشجویان مورد مطالعه، با

قوانین جدید برای نگهداری مدارک پزشکی در ایران بیمار، بصورت دو گروه کلی سرپایی و بستری پیشنهاد گردید. در گروه پرونده‌های بستری، برای هر نوع از پرونده‌ها در صورت فوت بیمار مدت زمان نگهداری کمتری در نظر گرفته شد. در خصوص انواع پرونده‌های بستری، برای ۲۱ ردیف مدت زمان نگهداری جدید پیشنهاد گردید که خبرگان مدارک پزشکی با ۲۰ ردیف آن موافقت کردند، از این ۲۰ ردیف، ۱۶ ردیف مورد موافقت سازمان اسناد ملی قرار گرفت. مدت زمان پایه برای نگهداری برای پرونده‌های بستری در ایران ۱۰ سال در نظر گرفته شد (جدول ۳).

بحث

با توجه به نتایج حاصل در این مطالعه سواد اطلاعاتی دانشجویان از میانگین نمره در نظر گرفته شده پایین‌تر بود که با مطالعات دیگر همخوانی دارد (۱۰، ۱۴-۱۶)، دلیل این امر را می‌توان آشنا نبودن دانشجویان با روش‌های جستجوی اطلاعات و نحوه استفاده کارآمد و ارزیابی منتقدانه مطالب کسب شده توسط آنان دانست و دلیل دیگر این امر را می‌توان به اصطلاحات تخصصی بکار رفته در پرسش‌نامه سواد اطلاعاتی دانست، شاید دانشجویان نتوانسته‌اند منظور پژوهشگر را متوجه شده باشند.

ولی مطالعات دیگر نشان داد که دانشجویان از نظر وضعیت سواد اطلاعاتی در سطح قابل قبول و میانگین قرار داشتند (۱۷). دلیل این امر را می‌توان اختلاف بین مقطع تحصیلی دانشجویان در دو مطالعه دانست. در حالی که هوش هیجانی دانشجویان، در مطالعه حاضر از میانگین بالاتر بود. بین سواد اطلاعاتی و هوش هیجانی ارتباط معنی‌داری یافت شد، این نتیجه با مطالعه یاراحمدی و همکاران (سال ۱۳۸۹ شمسی)

مقاطع تحصیلی در مقاطع تحصیلی دکترا و کارشناسی ارشد تفاوت وجود داشت (۱۷).

مطالعات نشان داد که قرار دادن آموزش‌های سواد اطلاعاتی در برنامه‌های درسی جهت ارتقا کیفیت دانش فارغ‌التحصیلان سودمند می‌باشد (۲۱)، همچنین در مطالعات دیگر دانشجویان شرکت کننده در مطالعه گزارش کردند که برنامه درسی سواد اطلاعاتی، در دوره کارشناسی مخصوصاً در شکل ارزیابی اصطلاحات، برای توسعه مهارت‌هایشان در ارزیابی و استفاده سودمند از اطلاعات، موثر می‌باشد (۲۲).

نتیجه‌گیری

دانشجویان رشته‌های پزشکی و پیراپزشکی پرورش می‌یابند تا در آینده به سلامت جامعه خدمت نمایند و نقش اساسی در تداوم مراقبت، ارتقا و حفظ سلامت در سطوح مختلف سیستم‌های درمانی و بهداشتی را داشته باشند و در این راستا دانشجویان بایستی این توانایی را داشته باشند که اطلاعات را بطور درست دریافت و ارزیابی نمایند و مطالب مورد نیاز خویش را در حیطه مورد نظر براحتی تشخیص دهند، از سویی گسترش روز افزون اطلاعات و اکتشافات در زمینه پزشکی این نیاز بیشتر دیده می‌شود، نهایتاً ضروری می‌نماید جهت دستیابی به کارکردهای آموزشی سودمند و مؤثر، بازنگری دقیقی در برنامه‌های آموزشی و پژوهشی دانشگاه‌ها صورت پذیرد، در تدوین این برنامه‌ها نسبت به الگوهای آموزشی با رویکرد توسعه مهارت‌های سواد اطلاعاتی و مهارت‌های پیش زمینه آن مانند تفکر انتقادی و تسلط به زبان انگلیسی بایستی توجه ویژه مبذول گردد. نتایج حاصل و مطالعات بیان شده، گسترش روز افزون اطلاعات از سویی و رویکرد نظام‌های آموزشی بر توانایی دانشجویان در انجام پژوهش و تحقیق از سوی دیگر، لزوم بررسی بیشتر در زمینه سواد اطلاعاتی و عوامل مؤثر در آن را مد نظر قرار می‌دهد.

نقش ارتباطات در دستیابی به اطلاعات بسیار مهم می‌باشند افرادی که از توانایی برقراری ارتباط و توانایی آگاهی از احساسات خویش و ارتباطات بین فردی برخوردارند در امر کسب اطلاعات موفق‌تر خواهند بود.

روش‌های مختلف جستجو و بازیابی اطلاعات آشنایی نداشتند، همچنین آنها نحوه استفاده از کلید واژه‌ها برای کسب مطالب مورد نیاز خویش را نداشتند، دانشجویان توانایی دسترسی به کتب موجود در کتابخانه دانشگاه با کمک از کتابداران را نداشتند، همچنین در مدیریت اطلاعات بدست آمده و همچنین توانایی ارزیابی اطلاعات از نظر اعتبار، صحت، دقت و ثبات و استفاده از اطلاعات برای تولید محصولات پژوهشی نظیر طرح‌های پژوهشی، مقالات و همچنین توانایی استناددهی و استفاده از اطلاعات دیگران با حفظ نام آنها (پژوهشگران) را نداشتند. علت این امر شاید به این دلیل باشد که پژوهش حاضر در دانشجویان مقطع کارشناسی و دکترای عمومی صورت گرفت ولی مطالعه یاراحمدی در دانشجویان تحصیلات تکمیلی انجام شد و دانشجویان تحصیلات تکمیلی به دلیل اقتضای شرایط تحصیلی آشناتر به روش‌های جستجو در پایگاه‌های اطلاعاتی و کتابخانه‌ها می‌باشند، ولی دانشجویان مقطع کارشناسی و دکترای عمومی الزامی در این امر نمی‌بینند (۷).

نتایج حاصل از پژوهش نشان داد جنسیت در رابطه بین سواد اطلاعاتی و هوش هیجانی دانشجویان رابطه دارد، بین توانایی تشخیص ماهیت و گستره اطلاعات و هوش هیجانی و استفاده از سواد اطلاعاتی به شکل مؤثر و کارآمد و هوش هیجانی در مردان نسبت به زنان اختلاف معنی‌داری مشاهده شد که نتیجه مطالعات دیگر خلاف این مورد بود (۱۷، ۷).

همچنین بین رشته‌های تحصیلی پزشکی و اتاق عمل در رابطه با ویژگی‌های سواد اطلاعاتی و هوش هیجانی رابطه یافت شد، اما بین بقیه رشته‌ها ارتباطی یافت نشد که در مطالعه دیگر بین رشته‌ها اختلاف معنی‌دار وجود داشت (۱۷، ۷). در این خصوص نیاز به بررسی بیشتر دیده می‌شود.

بین مقطع تحصیلی و سواد اطلاعاتی و هوش هیجانی در مطالعه حاضر رابطه وجود داشت، دلیل این امر را می‌توان به تعداد زیاد دانشجویان کارشناسی پیوسته شرکت کننده در این مطالعه دانست. در مطالعه دیگری بین سواد اطلاعاتی در

دانشجویان، چگونگی مدیریت اطلاعات (استفاده از نقل قول‌ها، یادداشت‌برداری از منابعی که اطلاعات را کسب می‌کنند)، موارد مربوط به امنیت و محرمانه بودن اطلاعات در محیط سنتی و الکترونیکی (سانسور اطلاعات، آزادای انتشار اطلاعات، حق چاپ و....) را آموزش داده شود.

کارگاهی برای آموزش دانشجویان درباره نحوه طراحی تولیدات علمی (روش‌های پژوهش، مقاله نویسی و....) و نحوه ارتباطات و راه‌های ارتباطی برای کسب اطلاعات و مطالب مورد نیاز برگزار شود.

مطالعه‌ای تحت عنوان «بررسی سواد اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی در دانشگاه علوم پزشکی» انجام گردد. پژوهش‌های مقایسه‌ای بین دانشجویان پزشکی و غیر پزشکی و مقاطع تحصیلی مختلف صورت پذیرد. وضعیت سواد اطلاعاتی اعضای هیأت علمی، مدرسین دانشگاه نیز مورد بررسی قرار گیرد.

تشکر و قدردانی

از کلیه مسؤولین، همکاران محترم گروه بهداشت عمومی و کلیه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی گلستان که در انجام این تحقیق پژوهشگران را یاری نموده‌اند، کمال تشکر و قدردانی را می‌نماید.

اگر چه هوش هیجانی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی گلستان بالاتر از میانگین نمره حاصل از پرسش‌نامه بود ولی نیاز به ارتقا و بهبود دارد و با توجه به اینکه هوش هیجانی قابل آموزش می‌باشد، این امر را نیز می‌توان مورد توجه قرار داد.

پیشنهادها

از آنجایی که انجام هر پژوهش، منجر به شناسایی مسایل و مشکلات جدیدی می‌شود، با توجه به نتایجی که از این پژوهش به دست آمد و شرایطی که پژوهشگر در طول این مطالعه با آن مواجه شد پیشنهادهایی ذکر شده است که می‌تواند ایده‌ای برای سایر پژوهشگران به منظور انجام مطالعاتی دقیق‌تر در آینده باشد:

با توجه به نظر متخصصان، اقدام به گنجاندن سواد اطلاعاتی در عرض برنامه درسی در دانشگاه‌ها با همکاری همه جانبه هیأت علمی، مسؤولین کتابخانه‌ها و سایر مسئولان صورت پذیرد.

منابع اطلاعاتی در داخل کتابخانه‌ها استقرار یابند و راهنمای استفاده از آنان برای دانشجویان فراهم شود. پایگاه‌های اطلاعاتی کتابخانه‌ها از طریق رایانه‌ها قابل دسترسی باشند. برای اجرای طرح سواد اطلاعاتی، تربیت نیروی انسانی متخصص مورد توجه باشد. در کلاس‌ها و کارگاه‌ها برای

References

1. Parirokh M. Information Literacy Education: Concepts and Applications. Tehran: Ketabdar Publication; 2007; pp.5-24. [In Persian]
2. Yari Sh. A review of the literature of information literacy in Iran. Journal of Library and Information 2011; 53(14):183-216. [In Persian]
3. Borjian M, Khosravi F. Librarians' Information Literacy and Its Conformity with ACRL Standard in National Library of Iran. National studies on librarianship and information organization 2012; 23 (2):178-91. [In Persian]
4. khoshtarash pasandide F. Information Literacy in an Information Society. National Library and Archives of Iran. 2005; 17(1):277-82. [In Persian]
5. Zahiroddin A, Dibajnia P, Gheidar Z. Evolution of emotional intelligence among students of 4th grade in different medical majors in Shahid Beheshti University of Medical Sciences. Pejouhandeh 2010;15(5):204-07. [In Persian]
6. Allen RS, Biderman M, White CH. Emotional intelligence and its relation to equity sensitivity and responses to under-reward situation. Journal of behavioral and applied management 2004; 5(2):114-36.
7. YarAhmadi F. Relationship between information literacy and emotional intelligence in graduate students of Kermanshah. [MSc Thesis]. Kermanshah, Islamic Azad University of Kermanshah; 2010. [In Persian]
8. Yousefi F. The Relationship between Emotional Intelligence and Communication Skills in University students. Journal of Iranian Psychologists 2006; 3(9):5-13. [In Persian]

9. Smith KB, McGrath JP, Cummings GG .Emotional intelligence and nursing: An integrative literature review. *International Journal of Nursing Studies* 2009;46 (12):1624–36.
10. Bigdeli Z, Momtazan M. Comparison of Information Literacy of International Branch Students with Nursing Students of JundiShapur University of Medical Sciences - Abadan Branch. *Journal Health Information Management* 2012; 8(4): 534-7. [In Persian]
11. Mollaei E, Heravi L, Eftekharaldyn R, Asayesh H. Relationship between Emotional Intelligence and the Success of Education Managers at Golestan University of Medical Sciences. *Knowledge & Health* 2012; 6(4): 20-4.[In Persian]
12. Davarpanah MR, Siamak M. Manufacture and validation of Questionnaire to evaluation Basic information literacy and real of Bachelor students. *Library and Information Science* 2009; 12(1):119-46. [In Persian]
13. Ganji H, Mirhashemi M, Sabet M. Bradberry- Greaves' Emotional Intelligence Test: Preliminary Norming-Process. *Journal Thought and Behavior in Clinical Psychology* 2006; 2: 23-5. [In Persian]
14. Sheibany B, Jamali Mahmoei HR, Asnafi AR. Relation information environment and information literacy: a case study of Tabriz university graduate students. *Journal of Academic Librarianship and Information Research* 2011; 45(55): 27-48. [In Persian]
15. Saifouri V. information literacy of Razi University of Kermanshah Fourth – year graduate students. *Journal of Information Systems and Services* 2011; 1: 95-108. [In Persian]
16. Lotfnejadafshar H, Habibi Sh, Ghaderipakdel F. Evaluation of Urmia Medical Students Knowledge of Computers and Informatics. *Health Information Management* 2007; 4(1): 33-44. [In Persian]
17. Ghassemi AH. Standardizing information literacy capabilities for Iranian academic community. *Journal of Information Science and Technology* 2006; 21(4):97-120. [In Persian]
18. Mirzasafi A, Rajaeepour S, Jamshidian A. The Relationship between Information Literacy and Entrepreneurship Capabilities among Isfahan University Graduate Students. *Library and Information Science* 2011; 1(53):241-68. [In Persian]
19. Gholami S, Hashemi Moghaddam S, Mina M. Relationship between information literacy and critical thinking of Arak University students of Faculty of Human Sciences. [MSc Thesis]. Arak, Department of Educational Sciences. Arak University; 2008. [In Persian]
20. Miri E, Cheshme Sohrabi M. Survey Information literacy of Final year undergraduate students of Arak University of Science and Industry. *Iran Quarterly Journal of Epistemology* 2011; 13: 65-76. [In Persian]
21. Perrin C ,Hossain D, Cumming K. Nursing students' information literacy skills prior to and after information literacy instruction. *Proceeding of the 5th International Lifelong Learning Conference: Reflecting on Successes and Framing Futures*; 16-19 Jun 2008; Yeppoon, Australia; 2009
22. Nayda R, Rankin E. Information literacy skill development and lifelong learning: exploring nursing students' and academics' understandings. *Australian journal of advanced nursing* 2009; 26(2): 27-33.

Relationship between Information Literacy with Emotional Intelligence Students of Golestan University of Medical Sciences

Šaied Safarian Hamedani¹, Farshide Zameni¹, Zahra Moghaddam²,
Naser Behnampour³, Nevisa Sadat Sayed Ghasemi⁴, Farhad Torbatinezhad⁵

Original Article

Abstract

Introduction: The main mission of higher education is training lifelong learning. Information literacy is the key to lifelong learning. Expend and use of Emotional Intelligence skills can prove important ability that affects many issues. This study was designed with aim to clarify the relationship between Information literacy with Emotional Intelligence in students of Golestan University of Medical Sciences, Iran.

Methods: This research is descriptive with correlation' approach on 420 students of Golestan University of Medical Sciences, which was conducted with a stratified random sampling in 2013. The data collection with questionnaire of Information literacy and Emotional Intelligence, Reliability and validity of the questionnaire was confirmed, Cronbach's alpha coefficient Obtained for questionnaire IL (0/78), EI (0/83). Data were analyzed by descriptive statistics (frequency, percentage and mean), Analytical statistics (Kendall's tau b and Spearman' Correlation test) in SPSS version 18 statistical Software. P-value of less 0/05 was considered significant.

Results: The results showed there was a significant relationship between information literacy and emotional intelligence ($r = 0/109$, $p = 0/028$). there was a significant relationship between the quiddity and extent of the field of information literacy with emotional intelligence ($r=0/137$, $p=0/005$). However, There is no data related between regarding the effective use of information, critically evaluating information, using the information to specific topics, social sciences related with information with Emotional Intelligence.

Conclusion: In this study, students' information literacy is related with emotional intelligence. Communication is a very important role in getting information. According to importance of information literacy and role of communication to promoting it therefore it should be done better planning to improve information literacy and emotional intelligence.

Keywords: Information Literacy; Emotional Intelligence; Students, Medical; Universities.

Received: 21 May, 2013

Accepted: 14 Dec, 2013

Citation: SafarianHamedani S, Zameni F, Moghaddam Z, Behnampour N, SayedGhasemi NS, Torbatinezhad F. **Relationship between Information Literacy with Emotional Intelligence Students of Golestan University of Medical Sciences.** Health Inf Manage 2014; 11(4):453.

*This article is extracted from Msc thesis.

1- Assistant Professor, Educational Management, Sari Azad University, Sari, Iran

2- MSc , Educational Technology, Department of Public Health, Golestan University of Medical Sciences, Gorgan, Iran (Corresponding Author)
Email: moghaddam_79@yahoo.com

3-PhD student , Biostatistics, Department of Epidemiology and Public Health, Golestan University of Medical Sciences, Gorgan, Iran

4- MSc , Biostatistics, Golestan University of Medical Sciences, Gorgan, Iran

5- MSc Student , curriculum planning, Faculty of Medicine, Golestan University of Medical Sciences, Gorgan, Iran